

Motion till riksdagen 2019/20:3608

av Aron Emilsson m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2019/20:147 Riksrevisionens rapport om fri entré till statliga museer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare ska redovisa olika avvägningar kring scenarier som kan förekomma med grund i fri entré-reformen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare måste redogöra för avvägningen mellan bredd, relevans och spets, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkra en mer omfattande statistik över hur många av besökarna som inte kommer från storstadsregionerna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör försöka få till mer omfattande och tillförlitliga automatiska besöksmätarsystem och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör utvärdera hur reformen har påverkat maktförhållandet mellan museimyndigheterna och staten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringens vision om att introducera nya grupper till museerna är i grunden god, och det är en målsättning vi delar. Samtidigt är det uppenbart att visionen inte åtföljs av tydliga syften och mål, eller reell politisk och ekonomisk vilja. Här skiljer vi oss åt; Sverigedemokraterna avsätter en kulturarvsmiljard som regeringspartierna gång efter annan avstyrker. Det är också uppenbart att det finns olika värden att ta hänsyn till, museerna som institutioner är en helhet med flera viktiga kärnvärden. Målet att så många som möjligt ska kunna ta del av den bildning museerna huserar får inte gå ut

över museiverksamhetens kvalitet, den vetenskapliga grunden för informationen som förmedlas eller skötseln av samlingarna.

Det är tydligt, enligt Riksrevisionens granskning, att fri entré-reformen påtagligt pekar ut förmågan att nå så många i befolkningen som möjligt framför andra delar av museernas uppdrag. Det i sig leder till en utveckling där andra värden kommer i skymundan.

Riksrevisionen har kommit fram till att syftet och målet med reformen är otydliga. Regeringen svarar med att de vill förtydliga att syftet med reformen är att öka möjligheterna för alla att ta del av museernas verksamhet. Det är en välkommen början, samtidigt bör förtydligandet av mål och syfte även innefatta en diskussion om olika avvägningar i anslutning till detta mål i förhållande till museernas övriga uppdrag, samt i förhållande till andra värden. Regeringen bör tydligt redovisa olika scenarier med avvägningar och prioriteringar som kan komma att behöva göras. Det ger museerna vägledning kring hur de ska handla i förhållande till uppdraget om att förvärva, bevara, förmedla, ställa ut samt verka för forskning och forskningsmöjligheter. Om museets samlingar inte tilltalar en bred målgrupp, men ändå håller god kvalitet, uppenbarar sig utifrån regeringens sätt att resonera en risk att museets presentationer utifrån samlingarna urvattnas, då man försöker nå så många som möjligt. Det finns en risk att strävan att nå alla resulterar i att museerna inte blir relevanta för någon. En situation där museer ansträngt söker inkludera element i utställningarna som inte har sin grund i samlingarna får inte ta överhanden för det att samlingarna inte lockar tillräckligt breda grupper. Avvägningen mellan tillgänglighet och bildningsnivå är till vis del en politisk avvägning. Dessa avvägningar har regeringen inte klarlagt eller tydligt argumenterat för.

Ett icke fungerande uppföljningssystem ger en osäkerhet om vilka grupper reformen når. Regeringen har även inte, utifrån regleringsbrevet till bl.a. Moderna museet, tydligt givit museerna distinkta förslag till kategorisering av besöksstatistiken. Även om Myndigheten för kulturanalys har gett museerna vissa kategorier som de ska mäta utifrån, såsom kön, ålder, geografisk hemvist m.m., kan tydligare krav från regeringen ge bättre statistik, samtidigt som museerna enklare kan motivera sina budgetäskanden efter de krav som regeringen ställer.

Vi noterar att frågan om att reformen endast gynnar storstadsbor inte behandlas. Här behövs tydligare statistik, så att det blir möjligt att bilda sig en uppfattning om fri entré-reformen i högre grad leder till att även de som inte är hemmahörande i Stockholmsregionen i högre grad nu besöker de statliga museer som omfattas av reformen. Reformen har tydliga begränsningar: för det första tillfaller den endast en begränsad del av landet, för det andra inkluderas enbart vissa statliga museimyndigheter, inte ens de statliga stiftelsemuseerna får stöd.

En diskussion bör kunna föras kring införandet av automatiska besökssystem. Formerna för det bör ses över genom en omvärldsanalys och inhämtande av goda exempel som tar hänsyn till såväl den personliga integriteten som möjligheten till träffsäkra data. Det kan t.ex. ske genom att besökarna för att gå in på museet genom enkla knappval behöver ange ungefärlig ålder, kön och geografisk hemort. Detta skulle kunna göras anonymt. Utan tillförlitlig statistik kan vi inte säkert veta i vilken utsträckning nya grupper nås. Automatiska system kan även underlätta museernas informationsflöde till andra myndigheter. Det är viktigt att insamlingen av besöksstatistik inte går ut över museernas övriga uppdrag.

Vi vet att läns museerna har en mycket problematisk situation, och det är viktigt för fri entré-reformens legitimitet att vi vet att den nått de syften och mål regeringen satt

upp. Det är angeläget för diskussionen om medelsanvändningen och om resurserna kunde gjort mer nytta på annat sätt, exempelvis genom att stödja läns museerna.

Det är ett tomrum att Riksrevisionen i sin granskning inte tittat på hur reformen påverkat maktförhållandet mellan museerna och staten. Högre bidragsfinansiering med öronmärkta resurser ger ett högre beroende av staten. Eftersom museiväsendets frihet och oberoende är viktigt för museernas trovärdighet är det en diskussion som bör föras. Regeringen bör klargöra hur avvägningen mellan museernas frihet och statens ansvar för ansvarsfull användning av skattemedel ser ut. Det är viktigt för transparensen i såväl museernas som regeringens arbete.

Förhoppningsvis kan en utvärdering av det budgettekniska regelverket stärka museernas ställning i förhållande till staten, samtidigt som det stärker museernas förutsättningar ekonomiskt. Det budgettekniska regelverkets begränsningar är, som Riksrevisionen påpekar, ett centralt problem för museernas förmåga att planera och omfördela resurser.

Fri entré-reformen behöver således utvärderas ytterligare, och en fördjupad politisk debatt kring olika avvägningar är nödvändig. Ogenomtänkta avvägningar kan leda till att kulturarvet inte tas om hand på ett ändamålsenligt sätt, för oss i samtiden men även för framtida generationer. Det är grundläggande avvägningar för att säkra att framtida generationer ska kunna ha samma möjlighet till bildning om det som varit som vi har i dag. Det svenska kulturarvet ska värnas, vårdas och visas.

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Jonas Andersson i Linköping (SD)

Cassandra Sundin (SD)